

KOKEN MET HET ONGEPLANDE

Een stedelijk receptenboek van Sophia Holst, Oleg Asoiev & meow collective

PLEKKEN IN LIMBO

Een gure wind, een verzameling gekapte struiken en een kerkhof van bankjes markeren het voormalige Pechère park tussen de kantoorgebouwen van het Rijksadministratief Centrum in Brussel. Wat voorheen een verborgen groene oase was, lijkt nu een toevallige leegte, zowel vervloekt als gezegend tussen het tijdelijke en geplande. In werkelijkheid is het een plek in limbo, een restruimte wachtend op een duidelijk kader binnen de hyper ontworpen plannen op het bureau van de Brusselse Bouwmeester. Hoe zal dit verloren park worden geïntegreerd in de nieuwe ontwikkelingen? Wie mag het vormgeven en voor wie zal het ontworpen worden?

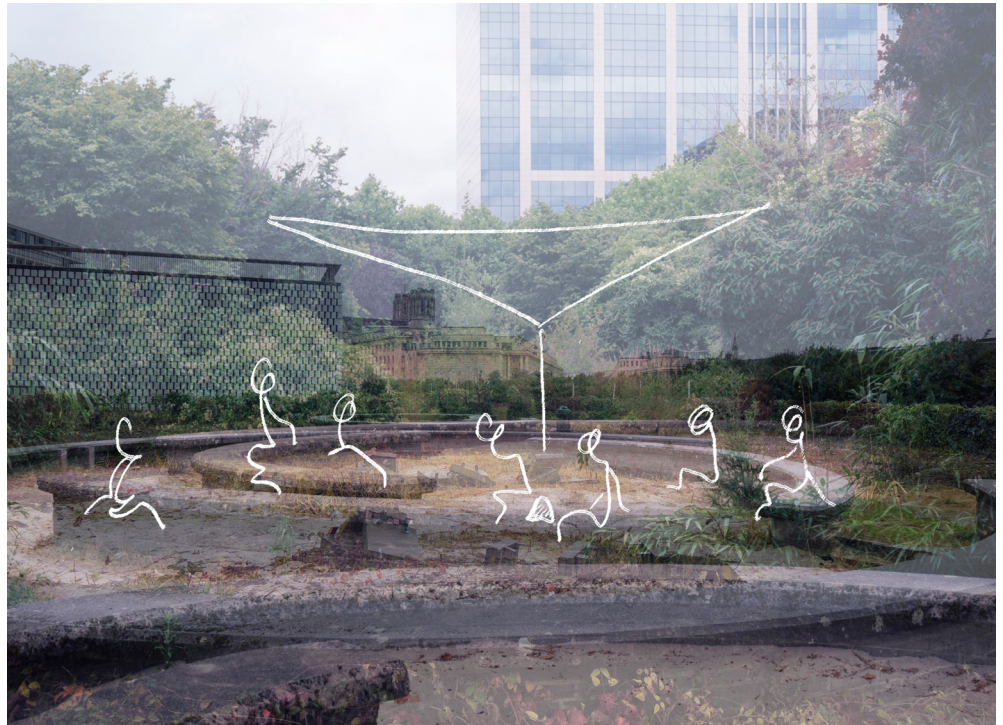
De site is geen uitzondering, integendeel. De plek vertegenwoordigt de schaduwkant van een neoliberale stad in ontwikkeling, alom zichtbaar in de grote steden in Vlaanderen en Brussel-Hoofdstedelijk Gewest. Stedelijke terreinen worden verwaarloosd door bouwvertragingen, financiële schandalen, faillissementen, of worden gewoonweg aan verval overgelaten om winst te behalen. In het laatste geval bepalen particuliere projectontwikkelaars zowel de tijdelijke als de toekomstige omstandigheden, maar al te vaak ten koste van het algemeen belang, zoals we kunnen zien in het voormalige Pechère park.

Maar naast hun formele kader leiden de plekken in limbo ook een informeel leven. Ze worden opgeëist door de natuur (zoals eerder het geval was met het Pechèrepark), geactiveerd door improviserende gebruikers, vastgelegd door geïnspireerde architecten en fotografen (Dieter Van Caneghem in Tamed Nature in VAI). Of ze nu dystopisch of utopisch van aard zijn, ze ontlasten een overgeprogrammeerd stedelijk weefsel en bieden een openheid van waaruit eenieder een mogelijke stedelijke toekomst kan voorstellen.

RELEVANTIE

Het is op dit niveau dat we een optimisme waarnemen in Vlaanderen en Brussel, waarin architecten, maatschappelijk werkers, lokale organisaties en bewoners tijdelijk gebruik maken van dergelijke locaties (Allee du Kaai, City Gate, Zomerfabriek, Zomer van Antwerpen-locaties), en in enkele zeldzame gevallen de eigenaars hebben kunnen overtuigen om hun inbreng te waarderen en de toekomstplannen mee te bepalen (Park farm, Westpark). Naast de ambigue ongeprogrammeerde plekken zien we de tijdelijk geactiveerde restruimtes als waardevolle proeftuinen, die niet alleen de tijdelijke stedelijke situatie kunnen verrijken, maar naar onze mening ook cruciale en inspirerende informatie opleveren voor toekomstige stadsplannen.

De realiteit blijft echter dat waardevolle kwaliteiten op het gebied van natuur, architectuur en gemeenschap te vaak over het hoofd worden gezien en verloren gaan in het stedelijke ontwikkelingsproces. Op het moment dat tijdelijke projecten worden stilgezet en plaats moeten maken voor een ontwerp dat verre van de vruchtbare informele activiteiten staat, is het vaak te laat om nog van koers te veranderen. Kunnen we een instrument ontwikkelen dat de informele kwaliteiten van plekken in limbo eerder in het proces zichtbaar maakt? – een instrument dat de verbeelding prikkelt voordat winstgevende plannen de overhand krijgen? Kan een receptenboek van tijdelijke en ongeplande stedelijke condities zo'n instrument bieden? En wat

als ook projectontwikkelaars, vastgoedeigenaren, politici en bouwmeesters worden uitgenodigd om hieraan mee te werken?

AANPAK & OUTPUT

Voor het Bouwmeesterlabel 2026 stellen we voor om een receptenboek te schrijven met de titel: 'Koken met het ongeplande' om leidende strategieën voor te dragen hoe om te gaan met de kwaliteiten van plekken in limbo en hun diverse toe-eigeningen, om deze uiteindelijk mee te nemen in de toekomstige ontwikkelingsplannen.

Als proces om dit receptenboek te maken, volgen we de stappen van de inhoudspagina, waardoor we de elementen van het boek zelf kunnen testen en toepassen, en informatie kunnen verzamelen door middel van onderzoek en ervaring:

INGREDIËNTEN

- Verzamel inspirerende voorbeelden en leer van succesvolle proeftuinen zoals Park Farm, Westpark enz.
- Verzamel betekenisvolle ruimtelijke parameters van plekken in limbo die niet geprogrammeerd zijn.

BEREIDING

• We beginnen met 'koken' door onze eigen proeftuin in het voormalige Pechère park in Brussel te verkennen (of een andere locatie in limbo binnen Vlaanderen of het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en door contact op te nemen met de (particuliere) eigenaars om toestemming te vragen voor een tijdelijke activering. Door middel van een eenvoudige, demontabele architecturale ingreep willen we het sociale en ruimtelijke potentieel van de locatie testen en onthullen. De ingreep zal een ontmoetingsplaats vormen voor verschillende gecureerde momenten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de bestaande inspirerende modernistische ronde zandbakken.

SERVEERTIP

• Het 'serveren' wordt gedaan binnen de architecturale interventie, waar we een reeks rondetafelgesprekken zullen organiseren met grondeigenaren /ontwikkelaars /politici, naast lokale stakeholders en experts in het onderhandelen

met (particuliere) ontwikkelaars (zoals Petra Pferdmenges, BRAL, Toestand, Communa, Filter café Filire etc.)

Het onderzoek, de documentatie en de bevindingen van de drie fasen zullen worden gebundeld in het receptenboek en openbaar worden gemaakt, ofwel ter plaatse, ofwel in het Atelier Vlaams Bouwmeester.

Sophia Holst - een onafhankelijke architect-onderzoeker gevestigd in Brussel, die kritische stedelijke theorie en ontwerp gebruikt als instrument om zinvolle levensvormen te onderzoeken.

sophiaholst.com

Oleg Asoiev - architect gevestigd in Antwerpen, actief op het gebied van toegepaste architectuur en ruimtelijk onderzoek naar de 'City of Transition'.

olegasoiev.com

meow collective - een in Brussel gevestigd architectuur collectief dat bruggen slaat tussen de gebouwde omgeving en haar bewoners, en de onzichtbare rijkdom van het dagelijks leven verweeft in het verhaal van een plek.

meow.brussels

